

Om småbrukets trädgård.

Holst, Eva von

12 H Br.

National Library
of Sweden

HOLST, Eva

B.H.
Eron
Från
(B.H.)

OM
SMÅBRUKETS
TRÄDGÅRD <

SÖDERKÖPING 1918
SÖDERKÖPINGS TRYCKERI-AKTIEBOLAG

Kungl. biblioteket

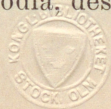
0 0000 000077212

Småbrukets trädgård

Jord för hem och för trädgård finnes rikligen i vårt land; det är blott kärleken till egen torva, som ibland fattas. Men vi leva just nu i en tid, då vi börja inse, att det är på jordbrukets utveckling vårt fosterlands framtid beror. Vi måste med starka armar lyfta Sveriges småbruk, och vi måste framför allt ha förtroende, grundat på erfarenhet, till den jord, som vi äro lyckliga nog att få bruka. Därigenom stärkes banden mellan barnen och hemmet, och hos dem födes från början kärlek till naturen, till hemjorden, som de själva med omtanke och energi skola vårda efter de krav, som ställas på en duglig småbrukare. Småbrukets utveckling beror även i hög grad på kvinnan, hustrun. På henne vila de husliga sysslorna, smådjurens skötsel och den lilla trädgårdstämpan kring stugan. Hem och trädgård höra intimt tillsammans. Ty en gård på landet utan omgivande trädgård och planteringar verkar obebodd, för att icke tala om den ekonomiska förlust, det skulle innebära.

Hemmets trädgård måste bära sig själv, och den bör helst ej vara större än att familjen kan sköta den utan extra hjälp. — I dessa tider sätter man särskilt sitt hopp till trädgårdsodling, då det är så ondt om livsmedel, och om vi alltmera återgå till hemproduktionerna, få vi också ett levande intresse för vårt arbete.

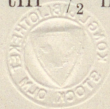
I ju högre kultur vi få vår jord, och ju större insikt vi få om de växter, vi odla, dess mer skola vi kunna

göra oss oberoende av yttre, ogynnsamma förhållanden. En svensk trädgårdsodlare säger: "Våra egna inhemska trädgårdsprodukter äro av sådan beskaffenhet, att de godt skulle kunna lämna oss allt, som hör till vårt lekamliga uppehälle, om blott de tillvaratagas och nyttjas riktigt".

Trädgårdsalstren äro dessutom särskilt lämpade för människans matsmältningsorgan. De bliva en behöflig motvikt till en oftast alltför rikt konsumerad köttföda, och äro därför av stort dietiskt värde. Visserligen ha köksväxter 80 till 90 % vatten, under det att kött innehåller omkring 70 % vatten — men de sakna fördenskull ingalunda näringsvärde. T. ex. alla baljväxter hava stor betydelse som födoämnen på grund av sin stora halt av äggvita och stärkelse. Potatis innehåller stärkelse och salter, kål och rotfrukter innehålla stärkelse, socker, salter, växtsyror. Däremot är procenten av fett mycket ringa, men genom grönsakernas rikedom på närsalter och smakämnen samt genom deras organiska syror, bliva de av ett oskattbart värde för vår kropp, samtidigt med att de giva behöflig omväxling i vår föda. Japanerna anses vara ganska fria från alla slags reumatiska åkommor. De leva också nästan uteslutande av ris, grönsaker, frukter och fisk.

Vi skola nu uppehålla oss vid själva anläggandet av en trädgård. Först bör en plan över det hela uppgöras, som man sedan vid arbetets utförande i minsta detalj kan gå efter. Ju mindre området är, ju nödvändigare blir det just att varje fläck tillvaratages i *målmedvetet* syfte såväl ur praktisk som estetisk synpunkt. Trädgården bör ligga så, att den får full sol från söder, sydost eller sydväst. Den bör ej slutta för mycket, ty då drager regnet med sig jord och växter. Torkan blir även större då. Det är ju alltid fördelaktigt, om trädgården är belägen i närheten av djup sjö, ty där blir klimatet mildare och frosten ej så svår. Vidare bör jordmånen uti köksträdgården vara någorlunda djup, så att matjordslagret uppgår till $\frac{1}{2}$ meter, helst mera. Mat-

jorden bör bestå av mullrik lera, lagrad över kalkhaltig, lerblandad alv. Behöver platsen för trädgården avdikas, bör detta först verkställas, då man vid dess senare utförande kan riskera att rubba redan gjorda planteringar. Antingen lägger man täckdiken av småsten, av trävirke eller av tegelrör, vilket i längden nog är hållbarast.

För en småbrukares trädgård torde en areal av omkring 500 kvm. vara fullt tillräcklig. Se planritningen!

Här ha vi norr, söder, öster och väster. Mot norr är ofta en häck som skydd mot kalla vindar nödvändig, om ej naturligt skydd finnes. Granen bildar utmärkt skydd, och de skadeinsekter, som angripa den, gå ej gärna över på fruktträden, men den växer ju litet långsamt. Amerikansk hagtorn växer fortare och är mycket omtyckt som stängselhäck, och har ej heller så utsugande rötter. Oxel är särdeles lämplig på platser med rått och stormigt klimat samt dålig jordmån. Häckar böra helst klippas på hösten i rundad eller spetsig form i toppen för att bättre motstå snötryck. Dessutom böra de putsas och beskäras före vårsaven samt en gång i juli. Granhäckarna däremot klippas ej förr, än de stått på platsen några år, och dess skilda plantor hunnit växa samman.

Mot öster och väster ha vi antingen häckar eller också, för att bättre taga vara på jorden, plantera vi där vinbärsbuskar eller en hallonhäck.

Upp till stugan leder en rak, 2 meter bred väg med en öppen sandplan framför trappan. Ingången till trädgård och hem skall göras prydlig, och en känsla av trevnad och personlighet skall från början komma oss till mötes. — Här utmed vägen kunna stå en del fleråriga blommor, ty de fordra minst skötsel, och dem skola vi ordna dels efter vårt skönhetssinne, dels efter en viss färgverkan. Helst böra en massa blommor av samma sort komma bredvid varandra, och man skall akta sig för att klöpa s. k. blandat blomfrö! Hellre vackra blommor

av ett fåtal sorter än en massa blandade! Så måste urvalet ske med noggrannhet och omtanke, så att blomstringen blir jämt fördelad över hela sommaren. Billigast är ju att köpa frön och ej plantor av de sorter, man önskar, och då är det bäst att vända sig till Äs trädgårdsskola, Linköpings trädgårdsförening eller M. P. Andersen i Jönköping.

Till de fleråriga blommorna höra alla lökväxterna, såsom hyacinter, tulpaner, narcisser, crocus, snödroppar etc. Hyacinter och tulpaner tagas helst upp efter nedvissnandet, få avtorka i källaren och sättas åter ut på hösten. Vidare de vackra liljorna, aklejoj, höstflox, som blomma från aug. till okt. i olika färgskiftningar, vallmo, med sina fina, glada färger, stormhattar och riddarsporrar. De senare äro ovanligt dekorativa och ståtliga och hava granna, blåa blommor i olika skiftningar. De äro lätt odlade, trivas även i skugga samt blomma ända från juli till september. Skär man ner deras blomstänglar efter första blomningen och grundligt genomvattnar deras rotkrona, hava de den stora förtjänsten att senare blomma om med nya, kraftiga blomspiror. — De här uppräknade blommorna äro bland de vackraste och för den lilla trädgården mest lämpade fleråriga växter. Överskrider en planta tillmätta gränser, kan den tagas upp, delas och de yttre delarna återplanteras.

Omkring stugan skola vi också ha litet färgglädje, ty det är av stor betydelse för barnen, att de tidigt lära sig älska hemmet. Barndomsminnena följa dem sedan ut i livet och draga dem åter till jorden, till att själva eftersträva ett eget godt hem, där både det praktiska och det ideala kunna arbeta tillsammans. Därför skola vi försöka att ordna vårt hem så, att barnen där trivas.

Pioner, som höra till högsommarens grannaste blommor, och som med sin höga, röda färg sprida glädje och värme, böra ej saknas kring vårt lilla hem, likaså löjtnantshjärtan, som äro härdiga och trivsamma, samt bullerblomster med sina gula, runda

blommor och vackra bladverk. Den växten kan med fördel planteras på norra sidan, då den godt fördrager skugga. Den blommar på försommaren och blir ända till 50 cm. hög. Penséer och små tusenskönor böra få en plats helst i kanten på någon rabatt, och de blomma under hela sommaren. De höra även till de fleråriga växterna, men de äro ömtåliga för frost, varför de böra täckas under vintern.

Så skola vi pryda upp verandan och de nakna stugväggarna med en lämplig slingerväxt, t. ex. vildvinet, som särskilt om hösten företer en vacker anblick med det rödlysande bladverket, eller också kaprifolium med sina välluktande blommor. Clematis viticella är en förtjusande klängväxt med blåvioletta blommor. Den är härdig även i Norrland och blommar under sommaren och långt in på hösten. Humle är också vackert och allmänt bekant. Redan 1400-talets lag påbjöd odling av humle och 1734 stadgades, att varje hemman skulle ha en humlegård med 100 stänger. Tionde därav erlades till kronan.

Vill man bedriva en ordnad köksväxtodling, så indelar man köksträdgården alldeles på samma sätt som landtbruket uti ett ordnat växelbruk eller cirkulation. Erfarenheten har visat, att jorden vid en fortsatt odling av en och samma växt ensidigt blir berövad näring och sålunda utarmas. Faran för svampsjukdomar och skadeinsekter minskas genom att omväxla med köksväxterna på olika *kwarter* eller land, ty de insekter, som göra angrepp på en växt, gå ej på annan o. s. v. Bakterieverksamheten i jorden försiggår mera normalt, och de olika näringsämnen utnyttjas bättre och komma växterna till godo.

De kulturer, man odlar, indelas i fyra grupper efter den näring de behöva.

Till första kwarterets växter, s. k. tärande köksväxter, höra sådana, som göra anspråk på mycket näring och särskilt mycket kväve samt utveckla

en stark ovanväxt. Hit höra de flesta kålarter, spenat, sallat, knölselleri, purjolök, frilandsgurka och pepparrot. Detta kvarter gödglas föregående höst med naturlig gödsel, kompost- eller konstgödsel. Man beräknar att gödsla 500—600 kg. per ar. Vedaska, som innehåller 18 % kali och 5 % fosfor, är även ett billigt och bra gödselmedel, särskilt den aska, som blir av lövträd. Den bör spridas på våren men ej för mycket, ty då blir den frätande.

På *andra kvarteret*, som icke behöver gödglas, odlas de flesta rotsaker, såsom morötter, rödbetor, kålrötter, rovor, palsternackor, lök, rädisor, dill och persilja. Om jorden i detta skifte består av lätt sand- eller mulljord, är det bra att använda något konstgödsel, som då gives jorden 8—14 dagar före sådden. Man kan använda en blandning av 2 kg. 37-procentigt kalisalt, 3 kg. superfosfat och 3 kg. chilesalpeter per ar.

På *tredje kvarteret*, d. v. s. det jordstycke, som för 2 år sedan blev gödlat med naturlig gödsel, odlas alla sorters baljväxter, såsom ärter och bönor. Dessa upptaga såsom näring luftens fria kväve genom bakterier, som leva i knölriska bildningar på deras rötter. På grund av denna deras kvävesamlade förmåga kunna de mycket väl komma till rätta på detta under 2 år ogödslade jordstycke. Men för att hjälpa de unga groddplantorna över deras första växttid, tills bakterieknölnarna hinna utveckla sig på deras rötter, och de bliva i stånd till att upptaga luftens kväve, är det lämpligt att tillföra dem litet väl brunnen ladugårdsgödsel eller ock att gödselvattna dem.

På *fjärde kvarteret* efter baljväxterna odlas potatis. Baljväxter användas som gröngödsel, och grödan nedplöjes i jorden ganska grundt. Härigenom får man jorden både kemiskt och fysiskt förbättrad. Kemiskt: därför att till jorden tillförts kväve, men ej kali och fosfor, emedan växterna upptagit detta. Fysiskt: därför att jorden luckras genom baljväxternas djupgående rötter, myllan

ökas genom grödans nedplöjning. Särskilt för mager ler- och sandjord har gröngödsel stor betydelse. Potatisen behöver således efter baljväxterna ej någon extra gödsel, men litet väl tillredd kompostjord är ju alltid bra som näringsförbättrande medel.

Jag vill här särskilt uppehålla mig vid *komposten* — "småbrukarens sparbössa" — och som man tyvärr allt för litet uppmärksammar, då det verkligen är så viktigt för ett hem, som kanske ej har så god tillgång till naturlig gödsel. Genom att bereda komposter kan man få ett ypperligt jordförbättrings- och gödselmedel. Det kan stå alla jordbrukare till buds, och ingen trädgårdsodlare bör underlåta att förskaffa sig en kompost. Den har betydelse både ur sanitär, skönhets- och ekonomisk synpunkt.

1) Ur sanitär, därför att dessa så vanliga sophögar utgöra härdar för bakterier och flugor.

2) Ur skönhetsynpunkt är det av betydelse att en snygg kompost är bra mycket trevligare att se än en illa skött sophög.

3) Ur ekonomisk synpunkt därför, att i sophögen går en hel mängd växtnäringsämnen förspild, som i komposterna kan beredas till upptagbar näring.

Platsen för komposten bör ej vara för långt från köket. Man kan gärna sätta en häck t. ex. av fläder rundt omkring som skugga och skydd. Så bör det vara en plan plats, så att ej näringen rinner bort med regnvattnet.

Till kompost lägger man först upp en jordhög, som är högre i kanterna, helst av dy eller packad lera, ungefär 3 meter lång, $1\frac{1}{2}$ meter bred. Här lägges skräp från trädgård och hushåll, sopor, jord, aska, sot, kalk, löv, murbruksavfall, ogräs m. m. Men man får vara noga med att aldrig lägga dit glas, papper, porslin eller bleck. Det förmultnar ju aldrig. Kaffesump och sillake gör ingenting. Så lägger man nytt lager jord igen med samma fördjupning som förut. Man får se till, att den ser snygg ut. Då komposten blivit stor, får man kasta

om den och sedan börja med en ny på en annan plats. Den färdiga komposten kastas om och inblandas vid omkastningen med ytterligare jord, kalk eller aska och latrin varvtals. Komposten bör läggas luckert och upplöst, så att luften kommer in och förmultningen sker fortare. Helst bör den omgrävas 1 à 2 gånger årligen. Efter 1—3 år är kompostens innehåll multnat och färdigt till att användas i trädgården, och den, som en gång erfarit den utomordentliga verkan en god kompostjord kan åstadkomma, den skall nog också anlägga och sköta komposter med största omsorg. Även under den tid komposter ligga för multning, kan man draga nytta av dem, genom att där odla en del näringshungrande växter, såsom pumpor och gurkor. Den värme, som alstras i komposthögen, kan vara mycket stor, ända till en 70° varmt, och pumporna fordra mycket värme.

Dessa plantor dragas först upp i krukor, som sätts varmt inomhus. Fröet sås i april eller maj. Då det grott, tycker det om sol och ljus. Utplanteringen kan ske i juni, och dessförinnan avhårdas plantorna. Kruklumpen bibehålles hel. Jorden krattas upp högre kring plantorna med en fördjupning rundt om för vattningen. Vattnas rikligt hela sommaren och skyddas första tiden mot kyla och frost genom att täckas med en låda eller dylikt. I augusti bliva pumporna användbara och skola skördas, då de äro halv vuxna. Pumpan är ett näringsrikt och hälsosamt födoämne. Frukterna innehålla öfver 5 % kolhydrater, 2 % socker samt närsalter. De anrättas till pudding, paj, mos, soppor och kompotter samt kunna uppnå en vikt av ända till 100 kg. Men då äro de ej så goda. Bäst är märgpumpan, som är god att äta stekt i skivor.

En annan köksväxt, som mer sällan odlas i Sverige, men som är värd att uppmärksammas, är kålrabbi. Den är mycket hårdig, lättodlad, växer fort, fordrar föga utrymme och är mycket god. Liksom kålroten sås den antingen i bänk och sedan

utplanteras eller sås direkt på växtplatsen och gallras. Plantorna böra blott ej sättas så djupt som andra kålplantor, då det här är stammen, som skall utvecklas, svälla ut och bilda knöl. Kålrabbiknölen bör aldrig få bliva större än 6, högst 8 cm. i genomskärning. Den är rund och till färgen ljusgrön. Den kan förvaras i stuka eller i källare under vintern, och i hushållet anrättas den på många olika sätt: till stuvning, till mos, soppor, brynt såsom kålrot o. s. v. Bra sorter äro: Wiener blå glas-kålrabbi, Goliath och Erfurter Dreienbrunnen.

Rosenbönan är också en växt, som ej borde saknas kring våra knutar, utan odlas mera. Fröna fordra för att gro ej så hög jordvärme som övriga trädgårdsbönor, utan nöja sig med en 8° C. Dessutom är ju rosenbönan med sina färgstarka, vackra blommor en verklig prydnad för den lilla trädgårds-täppan och giver god, sund föda liksom andra gröna bönor. De äro särdeles saftiga och möra. Tidigt i augusti bliva baljorna mogna, och de äro otroligt många, beroende på att blomklasarna utvecklas ända från plantans nedersta bladvinklar hela vägen uppåt. De slingra sig antingen på störrar eller med fördel på snören mot stugans nakna vägg.

En sak, som vi väl hava användning för, men som i den mindre trädgården dock ej är nödvändig, är en drivbänk. Med drivbänk mena vi här kallbänk. De äro billigare än varmbänkarna, emedan de sakna en värmegivande ströbädd av gödsel, och uppvärmas endast av solen genom pålagda fönster. Platsen för kallbänkar bör vara skyddad, torr och varm samt helst ha en svag sluttning mot söder. Själva bänklådorna nedgrävas ibland till hälften i jorden med en tegelsten i varje hörn för att få den rätta lutningen. Först lägges löv och skräp under ramen, sedan påfyller jord, helst lerhaltig grästorsvjord, lövjord, sand, blandad med lättare kompostjord och kalk. Jorden bör vara 18—20 cm. djup. Kallbänkar användas för uppdragning av olika köksväxtplantor, särskilt alla slags kålplantor, samt för ut-

skolning av blomsterplantor och för att erhålla tidiga grönsaker, såsom rädisor, morötter, spenat, persilja, potatis, gurkor m. m. Under groningen bör man ej lufta mycket men *sprita* ofta med vatten samt övertäcka glaset med mattor eller skugggramar. Värmen kan då gå upp till en 50°. Då fröet grott, fordrar det mycket luft, och en vecka före utplanteringen få fönstren vara utav både dag och natt för att härda plantorna. Till uppdragning även av senare blomplantor och grönsaker kunna kallbänkar med fördel användas.

Det som också bör nämnas och hör till den lilla täppan är fruktträd och kanske även något bärträd, men man bör då välja härdiga sorter, som passa bäst för jordmånen. Är den djup och har sandblandad lermylla på kalkgrund, finnes det goda utsikter för en framgångsrik fruktodling, och förstär man sedan att rätt beskära och förädla sina träd, blir det en mycket givande kultur. Men som detta ämne är för vidtomfattande för att här närmare ingå på, vill jag nu övergå till att tala litet om trädgårdens skadeinsekter och deras bekämpande.

Vi ha egentligen att iakttaga de insekter, som hava *bitande* mundelar, och de, som hava *sugande* mundelar. Till de föregående höra t. ex. rätvingar, skalbaggar, steklar, ärttripsen. Till de senare höra: skinnbaggar, fjärilar, stritar, bladloppor,flugor etc. De insekter som *bita*, kan man bekämpa genom att bespruta själva växten, och är då "kåjsargrönt" det lämpligaste medlet, vilket erhålles i färghandeln. Då man skall bekämpa insekter med *sugande* mundelar, hjälper ej att förgifta födan eller växten, ty de suga ner sig så långt, att man därför måste försöka överspruta själva djuren, helst äggen eller larverna, innan de äro fullt färdiga. Bäst är, att då bespruta dem med kontaktgift, "kvas-siapreparat", som köpes på apotek, eller insektspulver, uppblandat med vatten och litet såpa. Svavelkalkvätska, t. ex. mot sköldlöss och gallkvalster, är ett utmärkt medel, som begagnas på

våren på fruktträden strax före knoppsprickningen. — Kålen har många fiender, såsom kålmalen, kålflugan, kålflyet, jordloppan etc. Man använder "kåjsargrönt", varmed även frostfjärilen och äpplevecklaren bekämpas. Finnas limgördlar till hands, fästas dessa rundt trädstammen. Man skall bara aldrig bespruta ett träd, då det blommar, utan före knoppsprickningen.

Somliga insekter härja så svårt, att det enda medlet är att bränna plantorna för att utrota insekten. Lökflugan t. ex. kan förstöra hela land. Den är gulgrå med svarta ben och lägger äggen vid roten av plantorna, så att de ruttna. När man nästa år sår i ett sådant angripet land, är det bra att lägga sot i såfåran. — Morotsflugan går på morötterna, och när larven börjar äta, slokar bladen. Mot detta skadedjur är fotogenemultion välgörande. Mot svampsjukdomar är besprutning med bordeauxvätska det lämpligaste. — Här nämnda skadeinsekter äro blott några få av dem, som härja i våra trädgårdar, men nog är det säkert, att skörden och behållningen i trädgården vinner märkbart på, om vi försöka oskadliggöra dess fiender.

Ej heller få vi försumma att under sommaren, då trädgården genom sin skönhet och färgglädje blir familjens käraste samlingsplats efter en arbetsam dag, genom noggrann skötsel få våra plantor och växter i så hög och givande kultur som möjligt. Därför måste vi vara noga med att gallra, d. v. s. taga bort de svagare plantorna, där de stå för tätt, så att de kvarstående få tillräckligt utrymme för sin utveckling. Man beräknar 6 till 8 cm. mellan varje planta. Mellan kålplantorna bör det t. o. m. vara 30 cm., om de väl skola kunna utveckla sig. Gallringen bör ske, innan plantorna hunnit bliva alltför stora.

Vidare få vi ej glömma att rensa och kupa. Potatis, kål, ärter och bönor brukar man kupa, så snart de nått några centimeters höjd. — Under hela växttiden måste jorden hackas och uppluckras, så

att den håller sig lucker och porös. Därigenom kan både luft och värme nedtränga till växternas rötter och befördra växtligheten. Så ofta jordytan spricker eller hårdnar till, bör den luckras med en handhacka, ty från jordens inre uppgå små rör, s. k. kapilärer, varigenom fuktigheten annars avdunstar.

Och så vattningen! Den försummas tyvärr allt för ofta! Helst bör man vattna på aftonen eller vid mulet väder, och framför allt, vattna *riktigt*, ett par gånger samma växt; då vattnet på så vis bättre tränger ner i jorden. Vattnet skall fylla de ihålligheter, som tjäna till förvaringsrum för jordens vattenförråd. Omedelbart efter plantering vattnas alltid, om ej den lilla plantan skall föra en tynande tillvaro. Ett par gånger på sommaren är det även rådligt att gödselvattna, särskilt de växter, som kräva mycket näring ur jorden, såsom kål, purjolök, rabarber, morötter m. fl. Antingen tager man då svin- eller fjäderfågödsel, eller också blandar man upp vattnet med litet pulveriserad plantagén (= konstgödsel). Detta gives plantorna helst efter regn, när jorden är väl genomvåt, så att de i gödselvattnet upplösta näringsämnen lätt insugas i jorden.

När växterna sedan blivit skördade och upptagna, börjar höst- eller djupgrävningen och, om så fordras, gödsling på de olika landen. Grävning hör till de arbeten, där en halvtimmes praktik är mera värd än många timmars teori. Den, som sysselsätter sig med trädgårdsarbete över huvud taget, den skall också finna, att det intresse, som den nakna jorden är i stånd att väcka, skall giva honom full tillfredsställelse, oaktat förgängelsens timma för trädgårdens skönhetsprakt har kommit med oktober månads ingång.

Men i slutet av februari eller början av mars spirar åter nytt liv och då är tidpunkten för fruktträdens beskärning. Sedan längta vi efter de varma vårdagarna, då kälén går ur marken och naturen vaknar till frigörelse och knoppning. Då börjar också på nytt

vårt friska arbete i trädgården med vårgrävning, ytkrattning, sådd, plantering o. s. v.

Vi vårda och omhulda våra små plantor såsom en del av oss själva, och vi känna, att kärlek och glädje växa fram ur det arbete, vi nedlägga på vårt hem, vår lilla täppa, vår helgedom.

Trädgården själv liksom arbetar med. Det är levande, sjudande liv i den, och man vore en riktig träböck, om man ej blev påverkad av detta känsliga material, som man arbetar med. Trädgårdssysslorna ge både kropp och själ en nyttig motion, och man kan säga, att jämnvikt blir deras lön, som taga sin uppgift på allvar. Denna verksamhet stärker, utvecklar och skänker ständigt ny livslust. Den är i sanning en av de mest förädlande sysselsättningar vid sidan av det yrkesmässiga arbetet.

Eva von Holst,

född Mörner.

